

KURYER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 25 LISTOPADA V. S. 1814. ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE

St. Petersburg, dnia 11 listopada.

Przeszły niedzieli, dnia 8go t. m., iako w dzień ś. Michała i rocznicę imienin Wielkiego Xiążęcia Michała Pawłowicza, zrana był wielki zjazd znakemitszych osób płci obcięy w pałacu zimowym, które się zgromadziły dla słuchania mszy ś. i złożenia powinszowań Cesarzowéy Jejmości Maryi Fedorowny, oraz Wielkim Xiążętóm. Wieczorem były bal i wieczerza u Najjaśniejszéy Cesarzowéy Jejmości: miasto całe było oświeconé.

— Rząd, z różnych mieysc odbierając wiadomości, o ukazujący się chorobie bydła, a gdzie indzięy i upadku, rozkazał wydać *Krótką informacyą o leczeniu i zachowaniu bydła od choroby i upadku*, w której następujące znajdują się przepisy:

1.) Nie tylko chore bydło trzymać zupełnie oddzielnie i w osobnych chlewach od zdrowego, ale też, ani kotów, ani psów, nie wpuszczać do chlewów, lub zagród, a nawet ludzie, chorego bydła dozieraący, nie powinni chodzić i dotykać się zdrowego; ieżliby zaś konieczność przymuszała ich zdrowego dozierać bydła, powinni koniecznie odmienić odzież i obuwie, obmyć ręce w occie, albo wodzie słonéy, lub też nasmarować ręce dziegiem, lub włożyć rękawice dziegiem lub czosnkiem wysmarowane. Wszystkie te ostróżności dla tego iedynie zachować się powinny, żeby się choroba do zdrowego nie przeniosła bydła.

2.) Gnóy chorego bydła należy rano, lub wieczorem wynosić, wnet głęboko zakopywać, a lepięy jeszcze w takich mieyscach, gdzie równie bydło, iak ludzióm trudno jest chodzić.

3.) Upadłego bydlęcia nie należy zdeymować skóry.

4.) Upadłe bydle zakopywać należy do dołów i zasypywać ziemią przynajmniey na arszyn głęboko.

5.) Słomę, na której upadłe bydle leżało, iako też karm w iasłach od niego pozostały, powinien być spalony.

6.) Rzeczy, których się dotykało bydle chore, iakoto: wiadra, kadzie, iasła, odzienie ludzi dozoruujących, myć moczonym ługiem, naczynia zaś wymywać, wyparzać i wywietrzać.

7.) Pomost, przeorynę, i iasła myć ługiem, ściany zaś ieżli można smarować wodą wapienną i przez cały miesiąc nie stawiać tam drugiego bydlęcia; gdzie zaś nie ma w chlewie pomostu, tam po upadłym bydlęciu zdjąć należy ziemi na ćwierć arszyna głęboko, i wywieźć ją, iak się powiedziało wyżej w punkcie 2gim o wywożeniu gnoiu.

8.) Chlewy, w których bydle upadło, wykadzać siarką, a przez czas kadzenia oddalić ztamtąd bydło i ludzi.

9.) W czasie choroby, nienależy dawać karmu twardego, to iest: siana lub słomy, póki bydle żuć nie zacznie, i wtedy nawet poniewiele dawać, naprzd karmu miękkiego, to iest: maki, chleba z solą i otręb, a w niedostatku siano na sieczkę rżniętą warem oblane i osypane maką.

10.) Przez czas choroby utrzymywać bydlę w cieple i zachowywać od zimna.

11.) W chlewach często odmieniac powietrze,

wykadzać iadłowcem z przydaniem trochę salétry lub prochu; pomost usiekaną posypać iedlinką i w różnych mieyscach dziegiem nasmarować.

12.) Przez czas choroby dawać poidło następującym sporządzone sposobem: nalawszy na siano wrzącą wodą, przydadź soli, a po naciągnięciu, przestudza się woda, i po wyięciu siana, daie się do użycia. Jeżli się dostrzeże laksa; wtedy do takowego poidła przydawać nietłuczonego, a dobrze przepalonego, węgla, i dawać po trzy razy na dzień. Na ieden raz daie się tego poidła pół butelki.

14.) Ponieważ w chorobie téy zdarzają się u bydlęcia w gębie nie wielkie rany i zbiera się nieczystość; codziennie więc należy wymywać wnętrze gęby i nosa, ięzyk solą nacierać, a rany myć wodą z rozpuszczoną w nięy solą.

15.) Bydle zdrowe, które w iednymże chlewie z chorém było, obmywać ługiem i wycierać słomą lub sianem.

16.) Ile można, starać się dawać bydlęciu karm dobry, toiest: siano nie tęchłe, ani gniłe.

17.) Wczasie późnéy iesieni najmocnięy bronić wypędzania bydła w pole: gdyż rośliny wtedy nie tylko nie dają pożywienia, ale też stają się przyczyną różnych chorób.

18.) Przestrzegać, ażeby bydle zepsutęy, gniłey i rdzą pokrytey wody, ze studeń lub kałuż nie pilo.

19.) Nie ganiać bydła do spólnego mieysca poienia.

Nadto w § 263 naywyższego urządzenia guberniy wyrażono: Jeżeli w mieście ukaże się upadek bydła, wtedy Horodniczy niezwłocznie każe bydło obeyrzć, i niezwłocznie doniesie o tém do Rządu namiestniczego i ieneralnego Gubernatora lub Rządcy namiestnictwa, z dokładnem opisaniem, z iakięy przyczyny i iak wiele bydła upadło, zarażone bydle każe Horodniczy odłączyć od zdrowego, upadłe zaś każe w oddalonych mieyscach od mieszkań, nie zdeymując skóry i nie dotykając się rękami do niego, w głębokie zakopywać iamy; do zakopywania zaś używać należy długich żerdzi, a iamy zasypywać ziemią.

— Pod dniem 9 października, wydany został przywilęy, kijowskiemu kupcowi iey gildy, Tymoteuszowi Buchteiewu, na wynaleziony przez niego piec podróżny, do gotowania potraw, którego też można używać w fabrykach, gdzie się różne przetapiają rzeczy i t. d. Przywilęy ten służy mu na lat dziesięć.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

A U S T R Y A

Wiedeń dnia 17 Listopada.

Posel Portugalski przy dworze francuzkim, Mar-grabia de Marialva, wczora tu przybył.

Wiedeń, dnia 18go listopada.

J. C. K. Mość Biskupa Karlstadzkiego Kościołów greckich, Moyżesza Miokowicza, przez wzgląd na trzydziestoletnie zasługi, mianował Aktualnym Radcą tajnym. — J. C. K. Mość Podpułkownika Rossyjskiego, należącego do jeneralnego Sztabu Kwatermistrzowskiego, Brosina, i Rotmistrza bawarskiego, Leistnera, mianował kawalerami orderu Leopolda mnieyszego krzyża; również mianować raczył Jenerała porucznika Rossyjskiego Potemkina kawalerem orderu

Maryi Teresy małego krzyża. — Artysta tutejszy, P. Ignacy Sauer, ofiarował N. Królowi Pruskiemu oratorium, które ułożył na powrót N. Cesarza naszego, a które w tutejszym C. K. domu sierót dwa razy już produkowane było. N. Król Pruski podziękował artyście i posłał mu złoty medal z wizerunkiem swoim. (z *Gaz. Oestr. Beob.*)

Gazeta Korespondenta Warszawskiego wyjęła z *Kroniki Kongresowej* następujące wiadomości: „Oto jest główny rys odmian, które w urzędzeniu państw nastąpią: Francya w sąsiedztwie swoim mieć będzie mało władców, ale potężnych. Stan terażniejszy posiadania, jeżeli nie był sprawiedliwie nabyty, uważany będzie, iako święty. Każdy, kto będzie wynagrodzonym, nie będzie miał już prawa domagać się o dawne swe posiadłości. Wymiany służyć będą ku powiększeniu państw sąsiadujących z Francją. Na uskutecznienie tych wymian, sposobem słusznym wzięte będą prowincye, które były wcielone do Francyi, a które podług dawnego swego położenia nie mają już Xiążąt, mogących się odwołać do dawnych praw swoich. Żadne państwo nie straci, ani w rozległości, ani w ludności, ani w dochodach. Powiększonemi będą te tylko państwa, których powiększenie istotnie jest potrzebnem dla dobra Niemiec.”

— Taż gazeta z gazet berlińskich donosi: „Wielkie Kongresowe narady odbywają się jedna po drugiej. Co dzień prawie widzą zbierających się Ministrów pierwszych Mocarstw w pałacu Xięcia Metternicha. Lord Castlereagh i Xiążę Tailleraud wysłali gońców do dworów swoich, prosząc o udzielenie sobie instrukcyi w kilku ważnych szczegółach. Mówią, iż przed końcem bieżącego miesiąca otrzymają na nie odpowiedź. Prócz tego bieg gońców, między Londynem a Wiedniem, jest nadzwyczajny: wszyscy przebiegają przez Stutgard. — Hanower, (iakośmy już o tém donieśli w Nrze 95 Kur. Lit.) miał się oświadczyć, iż przystępuje do wszystkiego, co tylko zapewnia prawa stanu lub osobiste poddanych Niemieckich. Xiążę Regent Brytanii W. i Hanoweru nie przyymaie zasady, iż po zaszytych w Niemczech odmianach, panującym należy się prawo bezwarunkowe, czyli zupełnie samowładne nad ich poddanymi. &c. Kończy to oświadczenie następnemi słowy: „Król W. Brytanii jest, bez najmniejszego zaprzeczenia, równie udziałnym, iak każdy inny panujący w Europie, a wolność ludu, zamiast podkopywania, utwierdziła tron jego. Wnosi zatem Hanower: 1) aby oznaczono prawa, które oddawna niemieckim poddanym słuszenie przyznaniem były; 2) aby zapewniono konstytucją terytoryalną opierającą się na prawach lub układach, z zastrzeżeniem odmian, które staną się potrzebnymi; 3) aby wprowadzono Konstytucją tam, gdzie iej nie było, i aby Stany miały prawo stanowienia podatków, głosowania w czasie stanowienia praw nowych, współdzioru nad rozrządzaniem podatkami, prawo żądania kary na przestępnych urzędników państwa, a nakoniec odwoływania się do związku” — Do pogłosek, niemających żadnej pewności, należy i ta, że Xiążę Tailleraud miał wyjechać z Wiednia. — Wszyscy Pełnomocnicy i Deputowani na Kongres ciągle są zajęci składaniem pełnomocnictw swoich, w bieżące umyślnie na ten koniec, przy kancelaryi Stanu utworzonem. Z tego więc względu można utrzymywać, iż Kongres rozpoczął się rzeczywiście, chociaż posiedzenia dotąd utworzonemi nie zostały. Ministrowie trzech mocarstw, mający sprawdzać pełnomocnictwa, losem zostali wybrani, który wypadł na Anglię, Rossyę i Prussy. — Wielu jest tego zdania, że Napoleon na Elbie nie zostanie: gdzieby jednak miał być przeniesiony, jeszcze to jest tajemnicą. — Mówią o sześciogodniej podróży, którą obadwaj Cesarze do Graca odprawić mają, a która żadnej nie sprawi zwłoki w układach Kongressowych.

Gazeta Korespondenta Warszawskiego z listu pod

d. 7 listopada, z Wiednia pisanego, umieszcila, co następuje. „Mówią, iż N. Cesarz Rossyjski przedsięwziezie podróż do Karlsruhe, a podług innych, nawet do Medyolanu. Tymczasem układy Kongresowe mają się odbywać przez pełnomocnych Ministrów; zdaie się więc, iż Kongres dłużej potrwa, aniżeli z początku mniemano. — Obecny tu francuzki Minister, Hrabia Noailles miał, względem pewnego kraiu, w bardzo mocnych wyrazach, podać notę. Należy oczekiwać, czyli te przełożenia ściągą na siebie uwagę i w jakim stopniu. — Z innego listu, w tejże dacie, taż gazeta kładzie: „Hrabia Noailles, który przed kilką dniami z Paryża tu przybył, przywiózł nader ważne wiadomości. Cały kierunek francuzkiej polityki, we względzie Niemiec, ten sam jest, iak był dawniey. Widocznie pokazuje się zatem: iak potrzebne jest wzmocnienie monarchii pruskiej, kiedy ona jest najbliższą warownią Niemiec od Francyi. Po oddaniu rządów Saxonii władzom pruskim, wkrótce nastąpi uroczyste tego kraiu zajęcie przez Prussy. Publiczne głosy łączą się teraz w wychwalaniu zjednoczenia Saxonii z Prusami, iako rzeczy nader korzystnej dla ogółu. Z uatężeniem pracują teraz nad wewnętrznymi sprawami Niemiec: władze pruskie nadzwyczajnie są czynnemi wtęj mierze. Nic ieszcze nie można pewnego powiedzieć względem układów, które są pobudką do tak nadzwyczajnej czynności. Głos powszechny jest za tém, aby w całych Niemczech były wprowadzone Stany narodowe; ale nie wszyscy panujący jednakowego są w tęg mierze zdania. — Sprawdzenie pełnomocnictw wszystkich, od iakiękolwiek bądź strony na Kongres deputowanych, zabierze może znaczny przeciąg czasu. Nie wiadomo nawet ieszcze, w jakim kształcie odbywać się będą układy. — Austria ciągle w naylepszym jest porozumieniu z Bawaryą, i popiera zamiar powiększenia tego wznoszącego się sąsiedzkiego państwa. — Marszałek Xiążę Wrede, utrzymujący sprawę Bawaryi, w nienaylepszym zdaie się bydz porozumieniu z pewnymi Ministrami Stanu pierwszego rzędu, których zamiary względem Niemiec nie zgadzają się z widokami Bawaryi. — Wpływ Ministra Barona Steyna na sprawy Niemieckie bardzo jest ważny, a razem, nader przyjemny dla wszystkich, dobrze myślących. Ze znanomę gorliwości i przezorności tego męża, naylepszych skutków dla Ojczyzny spodziewać się należy. Podobnegoż z nim sposobu myślenia jest Minister Pruski, Xiążę Hardenberg: obszerniejsze zakresy iego działań, większe ieszcze obietnicą skutki; a te będą nosiły cechę iego ducha i umysłu, który nigdy nie przestanie bydz Pruskim, a razem niemieckim.

N I E M C Y.

Drezno, dnia 12 października.

Gazeta rządowa zawiera następujący list N. Cesarza Alexandra do Xięcia Repnina.

„Panie Jenerale - Poruczniku Xiążę Repnin!

Otrzymałem liczne dowody usilnych starań i gorliwości, któreś W. P. okazał, przez czas powierzzonego mu sprawowania Saxonii, aż do obecnęj chwili, kiedy ie masz złożyć w ręce Prus. Świadectwo, które W. P. w tym względzie daia ci, nad którymi sprawowałeś władzę, jest w moich oczach naypiękniejszym zaszczytem. Ono zapewnia W. P. o moim szacunku: Ja zaś nie zostawię bez użycia tęg zaślności i światła, których W. P. w tych nadzwyczajnych i trudnych nabyłeś czasach. Wiedeń dnia 18 października 1814.

Alexander.

(W gazetach berlińskich położone są odezwy, przez które uwiadomiono mieszkańców, że Xiążę Repnin rządy Saxonii oddaie Jenerałowi Pruskiemu v. Gaudi.)

Hamburg, dnia 18 listopada.

Przybyły dzisiay goniec do głównęj kwatery. Naczelnego Rossyjskiego Jenerała dowodzącego woyskiem polskim przywiózł, iak powiadaia, rozkaz, ażeby to

wojsko było w gotowości do wyjścia. (wiadomo, że milicya dawno już jest w marszu na powrót do ojczyzny swojej.) Powiedała, iż wojsko to rozwiązane zostanie, iak tylko przejdzie granice, a do tymczasowy jego Wódz naczelny obejmie dowództwo nad wojskiem zachodniem. Cesarz każdemu żołnierzowi milicyi po pięć rubli darował. (z *Gaz. Berl.*)

Dwaj panujący Xiążęta domu *Nassauskiego* ogłosili Konstytucyą, podpisaną przez nich, dnia 1go i 2go września, mocą której ustanowili w krajach swoich *Stany powszechne*, mające czuwać nad zachowaniem Konstytucyi. Stany składają się z Izby Szlacheckiej i Izby Deputowanych. Członków Izby Szlacheckiej mianować będą Xiążęta panujący: Członkowie ci mają prawo głosowania dziedziczne lub dożywotnie. Członków Izby Deputowanych wybierają duchowni, przełożeni Instytutów edukacyi publicznej, właściciele ziemi, właściciele fabryk, i kupcy. Żaden podatek nie może być zmieniony, ani nowy ustanowiony. Żadne prawo nie może być ogłoszone bez poprzedniczej rozprawy tychże stanów. Stany zgromadzają się zwyczajnie co rok. Wszyscy Xiążęta domu panującego, są z urodzenia członkami Izby szlacheckiej, po skończeniu lat 21 życia. W Izbie Deputowanych będzie 22 Członków. Koszta posiedzeń stanów i podróży członków na skarb publiczny spadają. Posiedzenie odbywa się tajemnie, wszystko się zaś stanowi jednomyślnością lub większością głosów. (wyliczeni są jeszcze Xiążęta, Hrabiowie, Baronowie, i t. d., którym prawo głosowania dziedzicznie jest nadane.)

ANGLIA

Londyn dnia 9go listopada.

Wczora o godzinie 3ciej z południa Xiążę Regent w świetnym orszaku udał się do palacu Parlamentu: gdzie następująca mowa była czytana:

„Milordowie i Mości Panowie!

Byłoby dla mnie największym ukontentowaniem, gdybym mógł WW. PP. uwiadomić o zakończeniu wojny, między naszym krajem, a Stanami zjednoczonymi Ameryki. Chociaż ta wojna bez najmniejszych powodów ze strony rządu Stanów zjednoczonych rozpoczęta została, i to tylko było jej celem, aby przeszkodzić widokom powszechnego nieprzyjaciela *Europy*, który godził na prawa i niepodległość wszystkich innych narodów, zawszem jednak tego był życzenia, aby tę walkę słuszną i chwalebne zakończyły warunki. Zaięty jestem teraz układami w tym celu, których atoli skutek od tego zależeć musi, jak sposób myślenia nieprzyjaciela odpowiadać będzie skłonności mej do pokoju. Działania wojsk J. K. Mości na morzu i lądzie, w przeciągu teraźniejszego roku, na odnodze *Chesapeak*, najsławniejszym i naysmyślniejszym uwieńczone zostały skutkiem. Flotylla nieprzyjacielska na *Patuxent* zniszczona. Stanowiąca klęska wojsk jego lądowych, otworzyła drogę oddziałowi wojska Jego Królewskiej Mości do zdobycia *Washingtonu*, a duch niezachwiany odwagi, który wszystkie obróty w okolicach tamtejszych cechą swą oznacza, mocne i drażliwe na mieszkańców sprawił wrażenie nieszczęść wojny, w którą oni tak nierozważnie się wplątali. Wyprawa z *Halifaxu*, na północne brzegi Stanów zjednoczonych przedsięwzięta, niemniej pożądana miała koniec. Pasma szczęśliwych działań poddało broń J. K. Mości rozległą i ważną przestrzeń krajów, na wschodnim brzegu rzeki *Penapskot*. Kiedy wspominać o tych wypadkach, czuję, iż WW. PP. skłonni będziecie do przyznania należnej sprawiedliwości mężstwu i karności, iakimi się wojska J. K. Mości na morzu i lądzie zaszczyliły, i że spólnie ze mną uczucie żal nad stratą, którą kraj poniósł przez stratę walecznego wodza wojsk J. K. Mości. Korzystając z najlepszej pory, którą mi stan Europejskich interesów wskazywał, użyłem jej na przesłanie znacznej siły na rzekę s. *Wawrzyńca*; ale ona tam ledwie około końca kampanii stanąć mogła. Pomimo niepomyślności, na jeziorze *Champlain* doznanej,

mam niewątpliwą nadzieję, iż to ze względu na liczbę, iż na stan wojsk w *Kanadzie* teraz działających, że przewaga broni J. K. Mości w tej stronie *Ameryki* otrzymaną zostanie. Otwarcie Kongresu w *Wiedniu* dla nieuniknionych przyczyn nadspodzianie opóźnione zostało. Będzie moim naysilniejszym staraniem, w trwających teraz układach, takiego się trzymać kierunku, któryby do ustalenia trwałego pokoju był naysławniejszy, pokoiu, który w związku ze sprzymierzeńcami J. K. Mości miałem szczęście zawrzeć; a razem, żeby ten kierunek mógł przywrócić sprawiedliwą między różnymi mocarstwami równowagę, która naysławniejsze widoki trwałej w *Europie* obiecuje spokojności.

Mości Panowie Izby niższej! Rozkazałem podać WW. PP. projekt dochodów i wydatków na rok przyszły. Jestem szczęśliwy, że mogę ich uwiadomić, iż dochody i handel Królestw zjednoczonych są w kwitującym stanie. Ubolewam nad potrzebą znacznych wydatków, które w następującym roku uczynić będziemy musieli, gdyż, okoliczności, w których długa i zacięta wojna w *Europie* prowadzona i zakończona była, pociągnęły za sobą konieczne zaległości: iścieście WW. PP. przekonani o potrzebie starania, iakie o nich mieć należy; trwająca zaś wojna z *Ameryką* większe jeszcze natężenia koniecznymi czyni.

Milordowie i Mości Panowie!

Szczególniejsza natura wojny i nadzwyczajnie długi jej przeciąg, sobie właściwy wpływ mieć musiały na wewnętrzny stan wszystkich do niej wplątanych krajów i na stosunki handlowe, które dawniej między niemi zachodziły. Przekonany jestem, iż wśród takich okoliczności uznacie WW. PP. potrzebę, użycia nayprzezorniejszego postępowania w obraniu takich środków, które mogą być istotnie potrzebnymi do rozszerzenia naszego handlu i utrzymania teraźniejszych korzyści naszych; a razem możecie się WW. PP. spodziewać mojego przyłożenia się i pomocy w każdym środku, dążącym do szczęścia i pomyślności państw J. K. Mości.

Po oddaleniu się Xięcia Regenta Lord *Adington* powstał w Izbie wyższej i oświadczył podziwienie swoje, że upor i pretensye Amerykańskiego rządu przymuszają nas do dalszego prowadzenia tej kosztownej wojny: mówił po tem o poselstwie podziękowania dla Xięcia Regenta.

Lord *Darnley*: że chociaż pokój zawsze był naysławniejszym jego życzeniem, nie może jednak nie uważać, iż układy na Kongressie w *Wiedniu* nie dość usprawiedliwiają powziętą nadzieję. Nie chce atoli bardziej tej rzeczy roztrząsać. Ale sława naszej marynarki wiele uciepiała w ostatnich rozprawach w *Ameryce*, z przyczyny, że Admiralicya nie posłała dostatecznych posiłków dla wojska naszego. Przeciwnie Lord *Melville* bronił Admiralicję. Gdy Amerykanie, mówił on, wielkich flot na morze niewysyłają, trudno jest nad niemi wielkie odnieść zwycięstwo. Ze naostatek handel nasz dobrze jest zasłonięty, dowodzi ta okoliczność, iż 2000 maytków obcych znajduje się w naszej mocy. Zdobyliśmy 200 okrętów wojennych, a więcej iak 2000 okrętów w różnej części świata. Co się tycze zdobyczy przez nieprzyjaciela zrobionych, strata nasza daleko jest mniejszą, aniżeli w wielu epokach dzieiów naszych. W roku 1760, zabraliśmy Francuzom tylko 100 okrętów, kiedy oni nam w tymże czasie 300 wzięli. W roku 1761 stracili Anglicy 800 okrętów; gdyż francuzkie okręty wojenne ze wszystkich mórz wypędzone i wszystkich swych maytków do uzbrojenia *Kaprów* użyły. Od traktatu paryskiego straciliśmy tylko 179 okręty, po między niemi 94, które od swych osady opuszczone były, a 12 statków pobrzeżnych.

Lord *Grenville* wyraził: Jestto niedarowaną, że nasze statki kupieckie, w naszych portach, przez kapry nieprzyjacielskie są blokowane. Ale cóż mówić o wojnie w *Kanadzie*? Zamiast tego, cośmy mieli zasłonić granice nasze, jesteśmy teraz w nie-

bezpieczeństwie, abyśmy sami z nich wypędzeni nie zostali. Główną obroną tego kraju są jeziora, a przecież nie mamy na nich najmniejszego przygotowania do obrony. I w tym względzie rozstrząśnienie nastąpić powinno. Dla zemsty nie powinniśmy dalszej prowadzić wojny; zburzenie gmachów publicznych w *Ameryce* uniewinnione być nie może. Jeżeliby wojna dłużej trwać miała, inny zapewne sposób postępowania w niej przyjęty będzie. Nakoniec, że nie było wzmianki w mowie Xcia Rejenta, o utrzymywaniu na stałym lądzie wojska, 40,000 ludzi wynoszącego. Nie ma przykładu, iżby tak ważną okoliczność Parlamentowi udzieloną nie była. Jakież prawo ma Król utrzymywać na lądzie, bez zezwolenia władzy prawodawczej, tak wielkie wojsko. Rzecz o związkach naszych handlowych niedostatecznie mieliśmy wyłożoną. Rozumiem, iż to się ściąga do handlu zbożowego.

Lord *Liverpool* mówił: „nieprzyjaciel postępował z bezprzykładną dzikością i całe miasto nasze w *Kanadzie* zniszczył: kobiety i dzieci musiały do lasów uciekać. Może nie ma przykładu, żeby w mieście, bez kapitulacji zdobytém, własność prywatną tak szanowaną była, jakęśmy to w *Wassynngtonie* uczynili.

W Izbie niższej Lord *Bridport* wniósł poselstwo podziękowania. Wojna ta jest skutkiem chytrej żądzy sławy i przewrotności Rządu Amerykańskiego: żaden ze środków tego kraju ze sławą użyty nie został. Winszowano nam pomyślności w handlu i kwitnącego stanu dochodów, które w skończonym w październiku kwartale, dwoma milionami przewyższają dochód przeszłego roku w równymże przeciągu czasu.

P. *Graham*, w pierwszą swą mowę w parlamencie popierał zdanie P. *Bridport*; porównywał postępowania Amerykanów z rozbojnikami, którzy w ciemności na ludzi napadają, a we dnie nie mają serca spotkać się z nimi: spodziewa się jednak, iż nowe zwycięstwa skłonią Amerykanów do innego kształtu myślenia.

P. *Withbread* mówił: „gdy przed zamknięciem ostatnich posiedzeń parlamentu, tak zamożne otrzymano zezwolenia, dla opatrzenia wszelkich, mogących zdarzyć się potrzeb, i gdy w tak kwitnym stanie skarb wystawiają; nie pojmuję, dla czego Parlament przed czasem zwołany został. Zapewne znacznych summ nowych żądać będą. Skutki wojny Amerykańskiej źle dobranym przez Ministrów środkom przypisać należy — Poselstwa obu izb przyjęte zostały.

— Ciągłe posyła się oddziały wojska do *Niderlandów* — Przeszłego wtorku, od godziny 5tej zrana, do południa, wszystkie ulice, do *Tamizy* prowadzące, napełnione były wozami z cukrem, który ma być włożony na okręty, przed wprowadzeniem nową taryfą celną. Natłok tak był wielki, iż kilka nieszczęść się zdarzyło. — Biuletyn przeszłego miesiąca o stanie zdrowia Królewskiego: „J. K. M. w przeszłym miesiącu ciągle doświadczał spokoyności, bez najmniejszej jednak odmiany w chorobie. — Gazety nasze namieniają, iż *Szwecyą* za *Gwadalupę*, którą dla *Francyi* odstąpiono, 1,000,000 f. s. otrzyma. — Strata PP. *Meux*, którą ponieśli przez pęknięcie niedawno ogromnego czopu w ich browarze, wynosi 23,000 f. s. PP. *Meux* do rozwojenia piwa swego, trzymają 270 koni i 90 ludzi.

— Utrzymuje się pogłoska, że *Sir James Yeo* na jeziorze *Ontario* pobity, nowy swój okręt utracił i sam w niewolę poszedł. Wiadomość ta potrzebuje stwierdzenia. — Jenerał *Prevost* z *Ameryki* odwołany został, a Jenerał *John Hoppe* dowództwo po nim obejmie. Nie pierwsi się jednak tam udają, aż po zupełnym uleczeniu ran we *Francyi* odnie-

sionych. — Przez rozkaz gabinetowy pozwolono wszystkim okrętom państw przyjacielskich do portów przylądku *Dobrey-Nadziei* zawijać, dla naprawy statków i opatrzenia się w żywność: za co część ładunku swojego tam zostawić powinny. Wolno także za pozwoleniem Gubernatora na piśmie, wprowadzać wszelkie towary, które przychodzą z krajów, na wschód przylądku tego położonych. Wyłącza się od tego herbata. — Mówi jedna z gazet, o zburzeniu gmachów publicznych w *Wassynngtonie*: jakże, gdyby *Napoleon* po zdobyciu *Wiednia* zamek Cesarski i *Schenbrun*; po zdobyciu *Berlina* pałac i dom opery; gdyby sprzymierzeni w *Paryżu* *Louvre* i *Panthéon* na powietrze wysadzili; wszak to wszystko są gmachy publiczne. Podobne okrucieństwa rozjątrzą tylko umysły, nawet przyjaciół naszych w *Ameryce*. Mamyż trwać w uporze dalszego prowadzenia wojny, w celu zdobycia całej *Ameryki Północnej*, kiedy nasi sprzymierzeńcy nasuwają się z robót naszych, Amerykanom zaś dobrych officerów dostarczają.

(z *Gaz. Berlin.*)

W Ł O C H Y.

Gazeta Ryzka *Zuschaner*, następując ze *Włoch* umieściła wiadomości: „Ze strony Papieża podana została w *Wiedniu* nota, tycząca się strąt, które Stolica s. w posiadłościach poniosła, i dopraszano się o dostateczne opatrzenie prelator. — Ma być przedsięwzięciem Papieża tryumf kościoła katolickiego przez powszechny Jubileusz obchodzić. — Powiada, iż w *Wiedniu* nie bardzo chętnie to przyjmują, iżby *Neapol* powrócić miał do Monarchii z domu *Bourbonów*. — Jenerał Austriacki *Chasteller* w *Romanii* naprzed się pomyka. Neapolitańczycy podobnie robią: zajęli oni już Xięstwo *Urbiński*; a w *Pesaro*, dla znaydującego się tam Xięcia Pokoju honorową straż przydali. Dwie inne dywizye Neapolitańskie, Jenerałów *Lecchi* i *Carascosa* ku austriackim posuwają się granicóm. Obok tego, jedna z paryżkich gazet donosi; że Papież z *Wiednia* otrzymał wiadomość, iż mu całe państwo kościelne powrócone zostanie, *Bonomią* tylko i *Ferrare* wywmuiąc, które do *Austrii* odpadną. — Austriackie wojska we *Włoszech* wynosić mają 120,000 ludzi.

Gazeta Berlińska ze *Włoch* donosi: na ćwiczeniach, które Król Neapolitański dnia 22 października odbywał, w orszaku jego znaydowali się Xiążę *Esterhazy* Posel austriacki i Major angielski *Maxwell*: w pojeździe Królowej siedziała Lady *Oxford* z córkami swoimi.

— Posel nadzwyczajny i Minister pełnomocny Cesarza Austriackiego przy dworze Papieżkim, Kawaler *Lebzelter*, dnia 24 października, złożył Jego Świątobliwości list Arcy Xiążęcia, W. Xięcia *Toskańskiego*, w którym Xiążę ten winszuje Oycowi s. chwalebnego i szczęśliwego powrotu do państw swoich, a razem zapewnia o nieograniczonem przywiązaniu swoim do stolicy s. Oyciec s. na list ten raczył odpowiedzieć przez winszujące breve. — Minister pełnomocny Króla Sardyńskiego, Kawaler *Quesado*, dnia 26 do *Rzymu* przybył. — Gazeta Neapolitańska napełniona jest od niejakiego czasu adresami korpusów wojska, po całym królestwie rozłożonego, w których zapewniają Króla o swojej przychylności i wierności ku niemu. — Papież w *Castelgandolfo* dał prywatną audyencyą Kommandorowi *Piolo*, nadzwyczajnemu posłowi Xięcia Regenta portugalskiego. — Dnia 14 października na obchodzie imienia Króla *Ferdynanda VII*, dawanym w *Rzymie* przez rodziców jego, Króla *Karola IV* i Królową *Maryę Ludwikę*, znaydowali się niektórzy Kardynałowie, Posłowie francuzki i Austriacki i wiele znakomitszych osób. Królowa *Etrurii*, która tegoż dnia na obchod rzeczony z *Albana* przybyła, wieczorem w pałacu swoim odebrała powinszowania z tychże okoliczności. (z *Gaz. Oestr. Beob.*)

WIADOMOSCI KRAJOWE.

Wilno, dnia 25 listopada.

Dnia 19go t. m. przejechali tedy z Petersburga na powrót do Warszawy: Jeneralny Inspektor wojsk polskich, Xiażę Giedroyć; starszy Adjutant korpusu gwardyi, Sztab Rotmistrz, Laman, z depeszami do Cesarza Jegomości; i powracający z tamtąd do Krakowa Półkownik Iwanow, należący do orszaku Cesarza Jegomości. — Temi dniami przybyli tu od głównego wojska: Jeneral Major v. Drizen z Anglii; Radzca Stanu Hesling z Warszawy; Doktor dywizyjny, rangi 8męj klasy, Chodowicz; Półkownicy: Engelhard, Suthoff, Bohdanowicz, Bath, Riesenkauf; Doktor Brotzal i Sztab Rotmistrz Chrzanowicz.

— Dnia 20go t. m. przybył tu oddział 640 żołnierzy z różnych półków 21szej dywizyi, z 5 Sztabami i ober-oficerami dla kompletowania półków 3ciej dywizyi granaderów; także 25ta kompania artylleryi lekkiej morskiej i jedna kompania artylleryi bateryjnej.

Stosownie do zalecenia JW. Ministra narodowego oświecenia, Józef Nietupski, za nieprzykładanie się do nauk, jako niezdatny, wyłączony został z grona uczniów skarbowych medycyny, przy Imperatorskim Uniwersytecie Wileńskim utrzymujących się, w przytomności tychże uczniów, dnia 22 listopada 1814 roku.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA.

Gazeta, Oestereichischer Beobachter, z Francyi następne umieszcila wiadomości: „Xiażęta d' Angouleme i Berry 4go listopada z Compiègne do Paryża powrócili, dokąd towarzyszył im także Xiażę Wellington, a bawili się tam polowaniem. — Hrabia Arcezyi 6go listopada do Paryża przybył. — Monsieur, w Nancy opowiadając o swojej podróży, miał powiedzieć: „W Marsylii przyjmowany byłem, jak Bóg; w Lugdunie, jak Król; w Bezanson, jak przyjaciel; a w Nancy jak Ojciec.” — Dnia 1go listopada potwierdził Król 130 Kawalerów orderu s. Ludwika, mianowanych przez Xiecia Berry. — 4go i 5go listopada Izba Deputowanych roztrząsała projekt do prawa, względem podatku od trunków. Podano też im projekt do prawa względem przywrócenia wolności portu Marsylijskiego. — Nie dawno do szkoły wojskowej w Paryżu przybyło wiele pociągów artylerycznych. Powiedzieli, iż mają być uformowany półk artylleryi gwardyi królewskiej. — PP. Adington, syn Lorda Sidmouth, Sekretarza Stanu spraw wewnętrznych i Hamilton, Sekretarz wojenny, dnia 31 października z Brukseli do Calais przybyli, i siedli na okręt, w celu płynienia do Londynu. — Długo przeciwnymi wiatrami zatrzymywana, wyprawa do wysp Antylskich przeznaczona, nakoniec dnia 27go października z Roszelli pod żagle wyszła. Okręta kupieckie dawniej już z różnych portów francuzkich do Martyniki i Gwadalupy wypłynęły; z samego Havre 9 ich wyszło. — Wyrok Królewski pod dniem 25 października zawiera urządzenie Królewskich szkół wojennych. Liczba uczniów w La-Fleche 600, a w St. Cyr 400 być może. Utrzymują się oni kosztem Stanu: mianują się przez Króla, na przedstawienie Ministra wojny. Do szkoły La-Fleche przyjmują się w roku 8ym i zostają do 15go, w tym zaś roku przechodzą do St. Cyr, dla kończenia edukacji. W La Fleche, uczą się języków starożytnych, początków matematyki, historii, jeografii, rysunków, i ćwiczą się w robieniu broni. W St. Cyr, kończą matematykę, historję i jeografię: uczą się litteratury, języków niemieckiego, angielskiego i włoskiego, rysunków topograficznych, wyższych ćwiczeń wojskowych, architektury militarnęj, manewrów artylerycznych, fechtów, pływania i icedzenia konno. W szkole St. Cyr zostają przez lat trzy, a przychodzą do niej w randze podporuczników

piechoty, lub jazdy. Służba uczniów liczy się od dnia wýsicia do szkoły St. Cyr, i t. d. — Potwierdził Król 65 oficerów i 316 żołnierzy na kawalerów legii honorowej, wyniesionych przez Xiecia Berry, w czasie podróży jego między Strasburgiem i Vezul. — Król P. Teodora v. Haupt ozdobił dystynkcyą Lilii za przetłómaczenie na język angielski, pisma pod tytułem Bonaparte i Burbony. — W L'Orient spuszczone nowy okręt 80działowy, le Magnifique nazwany. — Mówią o aresztowaniu dwóch Jenerałów, za nieprzyzwoite mowy: wymieniają między nimi Jenerała Dufour. — Niektórzy nabywcy dóbr narodowych dobrowolnie się zaczynają układać z dawniejszymi tychże dóbr właścicielami.

Gazeta Lwowska umieszcila następujący list z Francyi, pisany 27go października: „Falszem jest, co piszą zagraniczne gazety, iż znakomitsi ze stronników Napoléona, i ci, którzy zaufanie jego posiadali, przebywają teraz w Paryżu, i kryjome mieszkają schadzki. Wszyscy Ministrowie i Radzcy Stanu Napoléona, którzy nie są umieszczeni w teraźniejszym rządzie, na początku przeszłego lata oddalili się ze stolicy do dóbr swoich, gdzie, podług zwyczajów Paryzkich, piękną porę roku i iesięń przepędzają. Z robiących się jednak przygotowań w ich pałacach, wnosić można, iż około końca jesieni do Paryża powrócą. Falszem i to jest, iakoby jednemu lub kilku z nich, zakazano bywania w stolicy. Rząd do tych czas nader ślachtetnie względem nich się znajdował. U kilku z nich zasięgał rady ich następcy, w tych rzeczach, w których oni objaśnienie dać mogli. Spodziewać się nawet należy, iż żaden z nich nie odrzuciłby ofiarowanego sobie urzędu; i że, gdy teraz ten rząd wcale inny od dawniejszego, działałby podług systematu wcale innego” (Tu następuje wspomnienie o Xieciu Bassano, o Xieciu Roygo i Xieciu Vicenza, zupełnie słowo w słowa, iak położyliśmy z innego źródła w przeszłym numerze gazety naszej.) W dalszym ciągu tego listu czytamy: „Zapewniają, iż Xiażę Wellington uczynił zażalenie z przyczyny umieszczonych artykułów, w kilku gazetach Paryzkich, nieprzyjemnie mówiących o Anglikach, z okoliczności spalenia Washingtonu; chciał nawet rząd o to obwiniać, gdyż gazety pisane są pod dozorem cenzury. Miał Xiażę Wellington w tej rzeczy podać kilka nót na piśmie do tymczasowego Ministra interesów zagranicznych, który mu na nie odpisywał; a cała ta sprawaskończyła się na oświadczeniu w Monitorze: że ta gazeta (Monitor) jedynym jest urzędowym dziennikiem we Francyi, i na umieszczeniu w gazecie Francuzkiej (gazette de France) pod firmą francuzką obrony postępowania Anglików w Ameryce, która w tonie półurzędowej nagany wspomnianych artykułów napisana była. W notach ze strony francuzkiej miano się uskarżać na odkazywanie się gazet angielskich przeciwko rządowi i narodowi francuzkiemu, które Xie Wellington uznawał wprawdzie godnymi nagany, ale usprawiedliwiał razem nieograniczoną wolnością druku w Anglii. Zażalenia Posła Szwedzkiego na częste przygryzki gazet francuzkich, przeciwko Xieciu następcy Szwedzkiemu wymierzane, miały zostać bez skutku.”

HISZPANIA.

Gazeta Francuzka donosi z Madrytu pod d. 29 października: „Familia królewska zawczora do Escorial wyjechała; Król od mieszkańców okolic i zakonników klasztoru tego miejsca z wielką radością był przyjęty. — Sprawa osób, znaniomych pod imieniem Liberales, które oskarżone były o targnienie się na władzę królewską, w części już zadecydowaną została. Wyrok Kommissyi, w tym celu mianowanej, już został ogłoszony, i już się z rozkazu najwyższego wydrukowany przedaie. Jest w nim około trzydziestu osób skazanych na wygnanie, na galery, od-

dalonych od urzędów, &c. a między niemi kilku duchownych, i dwóch Członków Akademii Historyi którzy z tego uczonego zgromadzenia wyrzuceni zostali. Główni winowaycy, *Quintana, Argueles, Gallego, Godargo* i dalsi, jeszcze wyroku czekają. Kapitan ieneralny *Nowey Kastylii, Don Jose Arteaga* jest prezydentem tej Kommissyi. Dwóm osobóm sądzono nadgrodzić szkody i straty dla Xiędza *Augustyna de Castro*, Redaktora gazety *Atalaya de la Mancha*. Fiskał szczegółnię w tej okoliczności nie stracił: obwinieni bowiem, prócz kosztów procederu, wielkie mu jeszcze niosą pieniądze, byleby tylko wiążącą nad nimi karę na inną odmienić. — Margrabia *de Villel*, Margrabia *de Mos* i Hr. *Villarieso* otrzymali ozdoby orderu *Karola III.* wielkiego krzyża. — Król mianował kilku Intendentów prowincyi; w liczbie tej Intendentem w *Valladolid* mianowany jest *Don Gardoqui*, któremu gazety francuzkie, na miejscu Xięcia *San Carlos* ministeryum stanu powierzyły. (z *Gaz. Oestr. Beob.*)

WIADOMOSCI ROZMAITE.

Baron szwedzki *von Boye*, z danemi sobie poleceniami, na kongres do *Wiednia* ma jechać — Gazety angielskie utrzymują, iż Rząd hiszpański zamknął dla okrętów angielskich *Havannach* i *Portorico*. Kortezowie zaś wolność handlu ogłosili — *Wellington* życzy sobie opuścić swoje poselstwo w *Paryżu* — Wielkie wojsko austriackie jeszcze 5 miesiące ma zostawać na stopie wojennę — Podług niderlandzkich gazet, kraje między *Mozą, Mozellą* i *Renem*, do królestwa belgickiego przyłączone być mają, którego tym sposobem ludność podniesie się do 8 milionów — Za pewną mają pogłoskę, że *Fryzję wschodnią* złączoną będzie z królestwem hannowerskim — Angielskie gazety mają za rzecz podobną do prawdy, że Kongrès do stycznia odłożony będzie — Austria, Prussy i Hannover miały Kongressowi niemieckiemu oświadczyć, iż o bezwarunkowę władzy Xiążąt niemieckich nad poddanymi swymi, zgola już wzmianki być nie powinno — Mówią, że Gubernator jeneralny *Indyy-wschodnich*, żądał przysłania 20,000 wojska angielskiego, dla utrzymania w posłuszeństwie wojska z rodowitych *Indyanów* — *Boston* miał się poddać. Anglicy mieli dać wolność murzynom w *Martynice*. — Papierzy francuzkie spadły znowu. — Bank francuzki nie ma zależeć od rządu: jedynie tylko ma służyć potrzebom handlu. — Xiądz *Montesquieu* Minister spraw wewnętrznych mianowany ma być *Kardynałem* i *Arcy-Biskupem* paryżkim. Mówią, iż on dla słabości zdrowia, prosił o uwolnienie siebie od obowiązków. — Były Sekretarz Stanu Xiądz *Bassano*, były Minister policyi Xiądz *Rovigo*, były Minister Marynarki Xiądz *Decres* zostali skłonieni do wywiechania z *Paryża* w odleglejsze prowincye. — Pogłoska, że Jenerał *Mina* z *Paryża* do *Szwajcaryi* się oddalił, nie potwierdziła się; mówią jednak, iż on wezwany został do opuszczenia *Francyi* i udania się do *Anglii*. — Jenerał, którego niedawno aresztowano w *Paryżu*, zowie się *La Fere*, zaciągał on do wojska Stanów zjednoczonych.

— Od początku wieku XVI. nie równie więcej panowała wojna, niż zgoda, między narodami, iak się to okazuje z poniższego rachunku: od roku 1501 do 1600, było 85 lat wojny, a 15 pokoju; od roku 1601 do 1700, wojny lat 77, pokoju 23; od roku 1701 do 1800 wojny lat 71, pokoju lat 29; od roku 1801 do 1814 ciągle prawie narody stały pod bronią.

— Podług umiarkowanego rachunku *P. Salgues*, było przed kilką laty w *Paryżu* 12 teatrów, a w dawnęj, *Francyi* 156, we 129 miastach. Liczba osób należących do teatrów paryżkich, wynosiła 1338; a do innych 2580 razem 3918: kładąc na każdą ich familią 3 osoby, wypada liczba 11,754 ludzi, którzy jedynie tylko z tego żyli we *Francyi*, że swoich współczesnych do śmiechu lub płaczu pobudzali. Re-

pertoryum teatrów francuzkich, w tymże czasie 904 sztuk liczyło. Wyobraźmy sobie mnóstwo sztuk zarzuconych, wyszłych z mody, i t. d., a potrafiemy ocenić, iak ogromna jest liczba pisarzy dramatycznych, którzy ze swemi rodzinami, drukarzami, xięgarzami, introligatorami i t. d., żyją jedynie z tego, że swoich współczesnych do płaczu lub śmiechu pobudzają. Nie zapomniemy także o ciżbie rzemieślników, pomocników, handlujących modnemi strojami, restauratorów, bufetników, winiarzy, cukierników, lokaiów, kupców, maszynistów i t. d., a przyydzimy zapewne do wniosku, że we *Francyi* więcej, iak 100,000 ludzi, żyje jedynie z tego, że swoich współczesnych do śmiechu lub płaczu pobudzają.

OGŁOSZENIA RZĄDOWE.

1 Od Litewsko-Wileńskiego Guberskiego Rządu czyni się ogłoszenie: iż w mieście *Wilnie* przez publiczną licytacją będzie sprzedawany dom Hrabiego *Mola* na ulicy *Subacz* pod Nrem 32 położony, 6,000 rubli srebrnych otaxowany; życzący przeto dom takowy kupić mają się stawić do Rządu Guberskiego, w terminach pierwszym dnia 7go, drugim 10go, a trzecim ostatecznym 18 lutego roku następującego 1815. — Dnia 21go Nowembra 1814 roku.

Sowietnik *Zenon Machwitz*.

Sekretarz *Dmitrewski*.

1 Od Litewsko-Wileńskiego Guberskiego Rządu czyni się ogłoszenie: iż w mieście *Wilnie* przez publiczną licytacją przedany będzie w połowie murowany, a w połowie drewniany dom żyda *Leyby Berkowicza* na *Snipiskach* pod Nrem 954, 1,079 rubli assygnacyynych otaxowany; życzący ten dom kupić mają się stawić do Guberskiego Rządu w terminach pierwszym dnia 22go, drugim 26go, a trzecim ostatecznym dnia 21go stycznia następującego 1815 roku. Dnia 31go Nowembra 1814 roku. Sowietnik *Zenon Machwitz*

Sekretarz *Dmitrewski*.

P O D R A D Y.

1. Jenerał *Prowiantmeyster* i Kawaler *Łaba*, w Numerze 92gim *Kuryera Litewskiego*, wzywał PP. Obywateli, życzących się podjąć dostarczenia do różnych miejsc Gubernii *Wileńskiej* i *Grodzieńskiej* i *Obwodu Białostockiego*, *prowiantu* i *furażu* dla wojsk i wyraził, iżby życzący ostateczne ceny oświadczyli nie później, iak 22go Nowembra; aże do dzisiejszego dnia i w sam dzień dzisiejszy nikt prawie z życzących nieukazał się i życzenia nie oświadczył; przeto Jenerał - *Prowiantmeyster* na nowo przez niniejsze wzywa życzących i PP. Obywateli do podjęcia się takowych dostarczeń i oświadcza, iż oni mogą być u niego stosownie do zasad w pierwszym ogłoszeniu, i oświadczenie cen ostatecznych uczynić zechcą 26go, a przynajmniej 27go terażniejszego miesiąca Nowembra. Jenerał *Prowiantmeyster Łaba*.

2. Od Kommissyi *Wileńskiej* *Prowiantskiego* Depo wzywają się życzący przyjąć na siebie dostarczenie do *Wileńskiego* *Prowiantskiego* magazynu 20,000. pudów *śiana*, i mogą dla licytacji przychodzić co dzień, aż do dnia 29. *Listopada*, rano od godziny 9tej do wtórej, z prawnymi ewikcyami. Dnia 19. *Listopada* 1814. Roku. Siódmey klasy *Moysiejów*

OGŁOSZENIA SĄDOWE

2 Metropolitany *Mohilewski* *Rzymsko-Katolicki* *Konsystorz* awizuje prześwietną publiczność, że jeśli by kto wiedział o życiu lub śmierci *Axiny Ihnatowej* przed sześć laty od swego męża *Osipa Stepanowa*, uszley; tedy, aby raczył o tém zawiadomić tutejszą duchowną zwierzchność. Roku 1814 dnia 5 *Listopada*. Assesor Kanonik *Lew Sankowski*.

Sekretarz *Stanisław Zaręba*.

3 Sąd *Taxatorsko-Exdywizorski* na usatysfakcyonowanie Wierzycieli *JWW.* Hrabów *Platerów* *Kanceleryców* *Litewskich* *Remisą* Sądu Głównego *Witebskiego* 2go. *Depar*

tamentu przeznaczony, po ułatwionych przedwstępnych z porządku rzeczy i zamiaru wspomnianej Remisy wynikających dopełnieniach, po rozwiązanych Aktach między Posesorami zastawnymi i arendownymi, po usprawiedliwionej w większej niż prawie części między zbiegającymi się stronami Komportacji papierów, po złożeniu oraz niektórych produktów; w porządku expedyjących się dopiero aktów z administracji (dla dokładniejszego przygotowania się tychże stron Sessye kompletne do dnia 8 Januaryi 1815 roku odracając, a celem pewniejszego zawiadomienia należec mających prawo do Exdywizyi w Krasławiu odbywającej się w kraju i za granicą nadywających się Pretendentów, jeszcze raz Awizacyą do gazet Petersburskiej, Warszawskiej i Kuryera Litewskiego dać postanowiwszy, jako w przeciągu trzech miesięcy od daty dzisiejszej wziąć całą sprawę do oczwistej namowy — podziwiał się, tak aby przed upłynieniem zamierzonego takiego terminu strony wszystkie konieczne bez żadnej wymówki zebrały się i należności swoich sub amissione rei Remisą zadeklarowaną dowodziły po raz ostatni zastrzega — 1814 gbra dnia 2go w Krasławiu. —

Jan Swolnyński Sędzia Ziemski Dryzień. Exdywizor Prezydujący.

Szymon Pakosz Sędzia Ziem. Połocki Exdywizor.

Joachim Bohdanowicz Sędzia Ziem. Lepel. Exdyw.

Ignacy Czyż Sędzia Ziem. Oszmian. Exdywizor.

Konstanty Masłowski Pisarz Grodz. Zawilej. Exdyw.

Jerzy Ciellica Exdywizor. Regent.

3 Sąd Taxatorsko-Exdywizorski w Degulach eksystujący, lubo w uprzedniej awizacyi o wzięciu do namowy w dniu 20 8bra roku idącego Kredytów JWW. Morykonich ostrzegł, gdy jednak odbywanie produktów, aż do dnia 31go 8bra przeciągnęło się, a na napisanie Replik strony prosiły czasu, dla tego Sąd dzieło swoje do dnia 12go Januaryi roku 1815 zawiesił, w jakiej dacie zjechałszy do Degul miejscy Juryzdykcyi do słuchania Replik oraz przystąpi i nieodwłocznie w przeciągu kilku dni na namowę wezmie, o czém przez Kuryera Litewskiego wszystkich JPP. Kredytów uwiadamia. — Datt 1814 8bra 31go dnia. Mateusz Woynowski Ziem. i Grodz. Zawilejski oraz Exdywizyi Regent.

3 Sąd Taxatorsko-Exdywizorski na podział majątku JW. Józefa Bulharyna Marszałka Powiatu Prużańskiego między Jego Kredytów, Dekretem Sądu Głównego drugiego Departamentu Grodzieńskiego wyznaczony, w terminie z odkładowego Dekretu wypadającym, na dniu 31 8bra terażniejszego roku; Juryzdukcyą swoją — w Dobrach Czachcu Powiatu Prużańskiego Gubernii Grodzieńskiej ufaudował i po załatwieniu niektórych Akcesoryjnych kwestyi, przystępując do słuchania Produktów, zawiadamia przez niniejsze ogłoszenie wszystkich Kredytów i Pretensorów JW. Bulharyna Marszałka, że w terminie terażniejszym jako powtórnym, ile byż może najprędzej, dzieło sobie poruczone ostatecznie ukończy, a dla niestawiających i z pretensyami do niniejszego Sądu nieprzychodzących Kredytów, skutkiem Remissyjnego Sądu Głównego Dekretu Ammissya zapisana będzie — Datt w Czachcu 1814 miesiąca Nowembra 3go dnia.

Ignacy Imbra Regent Sądu Głłgo 2go Departamentu Grodzieńskiego i Exdywizor.

3. Sąd Graniczny Taxatorsko-Exdywizorski, w Dobrach JW. Stanisława Graffa Judyckiego Kamień zwanych eksystujący, po długim oczekiwaniu, tak ze strony JW. Graffa Judyckiego w uspołobieniu przyzwoitej gotowości, iakoteż niektórych Kredytów, mimo bliskość od miejsca Juryzdykcyi mieszkania, z dopominkami swych należności niewchodzących, doświadczać opieszłości, a zamiarem przybliżenia ostatecznego w tym dziele końca powodowany, przez wyrok swój w dniu piątym idącego miesiąca ogłoszony, od dnia 11 presentis, Obliczenie przychodów i rozchodu w czasie rządów W. Stejnckiego i z Administracyi W. Werseckiego w dobrach Kamieniu exekwowanych zająć się postanowiwszy, odbycie tych aktów po dzień 1 xbra roku terażniejszego zadeklarował a zaś od dnia 1 xbra do dnia 20 tegoż miesiąca na słuchanie produktowych, i odpowiednich głosów czas przeznaczyszy, wspomniany dzień 20 xbra na wzięcie całej sprawy w pryncypalną namowę, chociażby z instancyi jednej strony determinował, ażeby zatem wszystkie strony do niniejszego konkursu stosunek mieć mogące, ze wszelkimi dowodami i zupełną gotowością, na wyrażony dzień pierwszy decembra stawiali po raz ostatni pod utratą rzeczy ostrzegając: że po upłynieniu 20 dni czyli na jutro po

tych terminie żaden dopominek prawny przyjętym nie zostanie zapowiada. Powodem zaś ustalych w Administracyi dobr Kamienia funduszów, i wyekspensowaniu już od zastawnych hrabstwa Hłuskiego possessorów po pół rubla srebr. od tysiąca złch wniesionej składki, na sumpt sądowy na ręcznych wierzycieli po kopieiek 75 od tysiąca, a zastawnym Possesorom po Kop 25 srebrem z obowiązkami narychlejszy pod karą sprzeciwieństwa opłaty, i zaspewnieniem przyjęcia tego wydatku do ogółu należności każdego wierzyciela przeznaczył; więc ażeby wszyscy Kredytowic nie składając się niewiadomością, takowe postanowienie za przybyciem swym na wyrażony termin do Kamienia uskuteczniłi tychże wszystkich wierzycieli i przygraniczników obwieszcza, że w zdarzeniu nieuczynienia takowej składki, Sąd bez Sumptu w eksystencyi swej z przyczyny samychże wierzycieli trwać niemogąc, po odniesieniu się w Sąd Główny 2go Departamentu Gubernii Minskiej przerwać swą czynność przymuszony zostanie. Ru 1814 Mscia 9bra 9 dnia

Rafał Gordziakowski Exdywizor prezydujący.

Józef Rudnicki Sędzia Normalny Pttu Bobruys. Exdywizor.

Jerzy z Kalnik Soroka Sędzia Ziem. Oszm. Exdywizor.

Samuel Kostrowicki Exdywizor.

Józef Strupinski Sędzia Grodz. Pttu Oszm. Exdywizor.

Mateusz Bogucki Sądu Gł. Litt. i Exdyw. Regent.

O S W I A D C Z E N I A.

2. Roku 1814 Nowembra 4go dnia oświadczenie w imieniu WW. JPP. Urbana, i Franciszka braci Aramowiczów Sędziów Normalnych Gubernii Minskiej, przeciwko oświadczeniu w imieniu brata młodszego Piotra Aramowicza, w dacie roku 1814 Februaryi zogo dnia, w Aktach Ziemskich Oszmianskich zapisanego, i w Gazetach Kuryera Litewskiego awizowanego, w rzetelnym wyjaśnieniu prawdy czyni się — Nie duch własny i charakter osobisty brata utworzył tak fałszywe i krzywdzące na oświadczenia się dziś Aramowiczów pismo, lecz powszechnie znany z stylu swojego gorliwości i układu niebyłych fikcyi, a pragnący żyć już cudzą dolą sentyment (wraższy bratu, iakby swą pomoc, i wielkie z prawności korzyście zadyktował) — a najprzód co do wyobrażenia straty przez żalujących, oyczystego majątku, może pamiętać dobrze brat Piotr w ówczas nie wiele młodszy, iaką koleją i radą podobnego Plenipotenta, ów majątek zawładniony i przez lat kilka uszczony — Czyż ręką iezli nie braci wyrwanym został, na którym później wszyscy żyjąc i edukując się, gdy stan interesów Ojca i wspólny braci, dla oczyszczenia małych długów pod zastaw oddać zrzędził oświadczać się dziś dwaj bracia, uprosiwszy u matki swej, Polwarku jej dożywoitnego Mosek, a sami zostając bez najmniejszego w ówczas konta, przez wzgląd tylko na brata młodszego, onemu do rządzenia i życia, ze wszelką gospodarką oddali, po niejakim zaś czasie i pierpieniu nieopisanym Żalujących Aramowiczów — Los przeznaczania Sukcessorami majątku po s. p. Tadeuszu Aramowiczu Stryiu, w czas samej rewolucyi i zniszczenia onych, równie i niekwestyonowanie wszystkich trzech braci uczynił, lecz że brat jeden to jest: Franciszek, z zdarzenia w ówczas najbliższego znajdowania się, dla usmierzenia po zabiciu Stryia buntów chłopskich, i rabunków, nad majątkiem w Powiecie Wileńskim Rząd obić musiał, a Brat Urban majątkiem Tarassowem, gdy Brat najmłodszy Piotr, mieszkał swobodnie i zajmował się sam, majątkiem Matki, pod wiadomością onegoż, formalnym sposobem, a niearbitralnym, iak w oświadczeniu jest wyrażono, zacieli się — i robiąc wszelkie Tranzakta i układy iak bez woli i wiadomości brata nie czynią, tak trzeciej części tegoż majątku na Brata przychodzący, w żadnym punkcie i obiekcie nieodmawiali i nieodmawiają — lecz nieszczęście, wyobrażenia to nieprzyjaznych, a bardziej z zazdrością chciwych ludzi, ogrom takowych majątków, a nadewszystko kapitałów — i różnych pozostałościów, których i w części nieznaleziono, a innych nigdy niebyłych bratu młodszemu mało ufnemu zakryśliły — a wprawdzie, interessa, które się zaspakaiać równo z Sukcesyą nastale i przez zesłego zostawione Stryia, uprzednio muszą, działu dokładnego dotychczas uczynić nie dozwolily — i gdy uprzedzenie brata, podług wyrażen w oświadczeniu nieominie, to jest: że się zostało srebro, złoto i klejnoty, nie mniej gotowy grosz — i w srebrze stołowym, 26,000 złł. iakowych artykułów, że oświadcza iacy się bracia, w najmniejszej części prócz trzech srebrnych iadalnych łyżek nieosiagneli, sumnieniem własnym i ludzi domowych śmiało zaparczaia — co zaś do istoty Kapitału, ten w całej massie przed zaspokoieniem Zony zesłego Stryia, nie mniej trzech Pretensorów po zesłym do Sukcessyi, a iakowych czynności i Tranzaktów, samże brat Piotr był dobrowolnym i własnoręcznym współnikiem, oraz dalszych za inskrypcyami nieboszczyka długów załatwieniem, składał sto kilkadziesiąt tylko tysięcy złotych — i z naliczonego nawet fałszywie przed powszechnością na JWW, Oskierków, dwóch kroć sto tysiącami złotych, od których tylko 26,000 złotych, należy — widno zatem czysty zamiar napasci, z planów w oświadczeniu kłamliwych, na

oświadczających się uformowany, a na obiekt większych zysków, godnemu tylko z urzędu swojego pomocnikowi, w brata młodszego wzmówiony — iakowe zapisane oświadczenie, gdy ze wszech miar okazało się bydlę falszywe, nie interesowało bynajmniej dotychczas oświadczających się Braci Aramowiczów — gdyż nie przeciwko Bratu i uczciwości niewykroczywszy — ani też z majątku na szkodę jego nieuraniając, wszelkie pomoce z intrat, tak w pieniądzach iak oraz w czym mogli czynili, oddział śchedy trzeciej — koleją decyzji uczciwych Przyjaciół, iak zawsze życzyli i dziś doprowadzić, bez najmniejszych Processów i podstępów z Bratem usiłują — a zaś odkryte dopiero zamiary — przy podanych prośbach i Plenipotencyach w Sutselliach Minskich, oraz wymożone dwa obliży na kilkanaście tysięcy złotych, iak wiadomość oświadczającym się dochodzi, za pomocą niby interesów od tegoż Brata Piotra, mocą wrażenia wielkiej Sukcesyi i Kapitałów, tak hojnie Plenipotentom powydawane, a na upadek jegoż własnego funduszu, przez nieznaną osobę skutków Procederowych, dające — aby niemiał żadnego nigdzie waloru, i w powszechności wiary — niniejsze oświadczenie, celem przekonania Brata o innym sposobie dla jego myślenia — i w odkryciu prawdy całego spądku, oraz onym chętnego w czasie najprędzszym rozdzielenia się — w aktach Ziemskich Minskich zapisują; a zaś dla opinii własnej — i innej w powszechności — do druku Kurjera Litowskiego w sposobie awizacyi podają.

3. Roku 1814 gbra 14 dnia — Na podany ze strony JW. Józefa Wołodkowicza Marszałka Gubernskiego Minskiego w Ruśdajem 1814 Julii 4 do Gazet przeciwko mnie niżej podpisaney Manifest, tyle się odpowiada — Nie innego w nim naydywać niemożna, iak niepowściągnięty zapęd — Tym od lat już kilku mąż mój prowadzony, nie tylko duszę swoją zdać się nasycać, ale różne z nich koncyplując sceny (z pewnemi coraz odmianami) stara się tylko bawić Publiczność — Pozbawiona spokojnego pożycia, wyzuta z swobodnego majątku, skrzywdzona w rozwodowej Sprawie na honorze, w końcu zupełnie opuszczona przez Męża, tym bardziej zamiłować krzywd moich nie mogę, gdy ten nowemi ie ożywia zrzędy — Sam fortelnie przedemną i Kredytorami swoimi (iak to nayrzeczywiście dowodzi list własnoręczny w Roku 1812 Februari: 3 do Oficjalisty JPana Wroblewskiego pisany, w Sądzie Głównym Litt: przy odchodzącej Sprawie protestowany) poddawczy się pod Exdywizyę, mnie zagradza godziwego i koniecznego ratunku — Sam niezliczonemi sposobami dążąc na zgubę moją i tychże Kredytorów, śmie przeciwnie wrażać, iakoby odemnie zapowiedziany konkurs, jest obrócony ku ich szkodzie i oszukaniu — Negania poczynione przezemnie nadgrody Plenipotentom i Kommissarzom, którzy opuszczoną i przesładowaną przez niego bronię i zastępną żonę, w miarę ich poświęcenia się, dosyć ograniczenie są nadgrodzonemi — Ja zaś inaczej o moich postępach i zamiarach sądząc, i inaczej spodziewając się też samą Publiczność, do której mąż mój tylekroć przemawiał, nakłonioną słyszeć, tak chciałabym sobie konkludować — Jeżeli exdywizyę moją zadeklerowała, i ta mi już dana, więc otwarcie i rzetelnie, bez niczyiej zdrady, nie dla oszukania Kredytorów, ale dla ich rychłej i powinney satysfakcyi — Nieszczędziłam niczego ooby im miało zawodną iakąś wystawić nadzieję; za upadkiem wszakże zdobytey, na mnie nieprawey komplancyi, exdywizya mi niepotrzebna — Ofiara ta przedwczesna ze stratą własną, iedynie dla spokojności i dogody wierzycieli zrobiona, jest nader wielką i świętą — niech zatem publiczność wzajemne nasze piśma raczy uważać za takie, iakimi one są — Niech na ich zamarkowanym rysie przekonania swojego nieopierając, zechce cierpliwie doczekać końca, którym w zbliżonym już dosyć momencie, przez Jurydyczną opinię, odkrywając prawdziwe każdego z nas intencye, a z niemi weryfikując rzetelne skutki, będzie zdolniejszym wyświecić, co nasze i Kredytorów naszych zrządziło nieszczęście — Dattum w Wilnie ut supra.

Karolina z Hrabów Brzostowskich Wołodkowiczowa.
Roku 1814 Mscia gbra 17 dnia. Po odwołaniu Sądów przed Aktami Ziem. Pttu Wileń. stawiąc osobiście W. JPan Mikołay Umecki Porucznik b. W. Polch, takowy Re-manifest do Akt podał.
Przyjąłem Adam Dankeza Ziem. Pttu Wileń. Regent.

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

2. Niżej podpisany twierdzą wydanych mi pełnomocnych Plenipotencyów od przeznaczonych Naywyższym Jego Imperatorskiego Mości Ukazem dla Małolietniej Xiężniczki Stefani Dominiki Córki Kadziwiłłowny Opiekunów, rozpoczynając czynne zajęcie się interesami i

urządzenie Dóbr Dziedzicznych w Imperium Rosyjskiem i Księstwie Warszawskim położonych, a do Dziedzictwa wzmienionej Xiężniczki przynależnych, do otwarcia udziałney w Mieście Nieświeżu Kommissyi na rozpoznanie wszelkich interessów do masy Dóbr zeszłego Xcia Dominika Ordynata ściągających się udeterminowanej, konieczną naydłuż potrzebą obiasnić się o stanie tychże Dóbr i dotyczących się onych rozmaitych stosunkach — W tym przeto celu przez niniejszą Awizacyę wzywam wszystkich do wzmienionej Dóbr Masy interessowanych, a mianowicie, wierzycieli summ pieniężnych, Dzierżawców za różnego tytułu prawami Ziemskich własności, nie mniej iakiego bądź nazwania pretensorów, a razem dłużników tegoż Xcia Dominika, iżby (nim utwierdzić się mająca Naywyższym Ukazem Komissya urzędowe działania swe rozpoczną) o prawach za iakimi władzą Majątkami, o dowodach swych należnościów i wszelkich z Masą Dóbr Kadziwiłłowskich w urządzeniu dziś moim naydłużących się stosunkach, mnie mieszkającego w Mieście Gubernskim Minsku zawiadomić i poiasnić raczyli, gdyż wszelkie w tych przedmiotach informacje dla wczesnego wygotowania ogólnego do wzmienionej Kommissyi przedtawie się powinne-go ziasnienia nie odbicie są potrzebnemi — Dostrzegając zaś na Tabellach teraz u mnie naydłużących się, a w 1808 i 1809 latach sporządzonych, za Autentyczność których do czasu przyięcia Archiwum Nieświeżkiego i rozpatrzenia się w onem, zaręczyć nie mogę) iż niemałe summy zeszłemu Oyco Xiężniczki Stefani należące oparte są na Dobrach, których Właściciele przez Publiczne Gazety oświadczyli Taxę i Exdywizyę na zaspokoienie swych Kredytorów, w celu zapobieżenia skutkom mogącym w Massie Dóbr mną rządzonych nanosić stratę przez zwyczajnie na Sądach Exdywizorskich zapisujące się Ammissye, tak Sady Exdywizorskie, iakoteż Debitorów, i wszystkich w podobnych Konkursach Wierzycieli, przez niniejsze Publiczne ostrzeżenie obwieszczam, iż na wzmienionych w górze Tabellach naydłuż do oświadczonej już potąd Exdywizyów regulujące się następne należności: a mianowicie u Trzaskowskiego za kupno Majętności Sawiczów czerwonych złotych 15,52 złotych 7 gr: 24 — U tegoż na Obligu czerwonych złotych 4000 — U Walentynowicza za Zasłanki Dubińskie czerwonych złotych 1076 złotych 18 gr: 10 — U Bagniewskiego na Obligu czerwonych 2000 i złotych 20,000 — U Morykoniegi Benedykta i Jgnacego złotych 200,000 — U Morykoniegi Józefa złotych 6000 — U Tyszkiewicza Janusza czerwonych złotych 1000 u Wołodkowiczowej czerwonych złotych 1200 — U Lepota za Dobra Rubiczewicze złotych 398,766 gr: 10. Osobno od tegoż za Obligiem czerwonych złotych 23,996 złotych 19 gr: 10, od Oskierki Podkomorzego za Obligiem na Dobrach Szacku złotych 86,666 gr: 20 — Datt w Minsku Roku 1814 gbra 17 dnia

Z mocy jeneralnych plenipotencyów Jan Chodźko
Prezydent Sądu Gł. G. M.

3 Jest do przedania kareta poczwórna, mało używana, dobrej roboty — życzący zechce się udać do niżej podpisanego, mieszkającego w domu JW. Wysogierdowej na ulicy Sawicz na dole.

Maciej Raczkowski.

P O D R A D

1. Od Kommissyi Wileńskiego prowiantskiego Depo czyni się ogłoszenie: iż na dostarczenie do magazynów prowiantu, maki żytniej, krup jęczmieniowych lub gryczanych i owsa potrzebnego na rok następujący 1815, dla wojska, małą się odbywać licytacye w Izbach skarbowych Wileńskiej, Grodzieńskiej, Mińskiej i Obwodowym Białostockim Rządzie, w następnie wyliczonych terminach:

w Wilnie: Pierwszym dnia 29go nowembra, drugim 4go, a ostatecznym 10go decembra;
w Grodzie: Pierwszym, dnia 2go, drugim, 7go, a ostatecznym 11go decembra.
w Białym - Stoku: Pierwszym dnia 3go, drugim 8go, a ostatecznym 14go decembra.
w Minsku: Pierwszym dnia 2go, drugim 7go, a ostatecznym 11go decembra.

Wzywają się przeto wszyscy, którzyby się chcieli podjąć takowego dostarczenia, aby się stawili dla odbycia licytacyi sami, lub przez umocowanych plenipotentów, z przepisaniem prawem i dostatecznymi ewikcyami. Dnia 23 nowembra 1814 roku.

Siódmey klasy Moysiejów:
Sekretarz Borowski.